

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління і адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
**«ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»**

Студентки 4 курсу, 11 групи,
спеціальності 074 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Бойко Людмила
Володимирівна

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічного
управління та адміністрування

Сонько Юлія
Анатоліївна

Гарант освітньої програми
кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічного
управління та адміністрування

Головня Юлія
Ігорівна

Київ 2020

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

« 17» червня 2020р.

Завдання на випускн кваліфікаційну роботу (проект) студентові

Бойко Людмилі Володимирівні

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи(проекту):
«ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»

Затверджена наказом ректора від «27» лютого 2020 р. №757

2. Строк здачі студентом закінченого роботи(проекту): 15.05.2020

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи(проекту)

Мета роботи(проекту): теоретичне узагальнення наукових поглядів щодо концептуальних основ та новітніх підходів до цифровізації економіки, визначення основних аспектів державного регулювання цифрової економіки в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Об'єкт дослідження: процес цифровізації економіки як складової інноваційного розвитку.

Предмет дослідження: теоретико-методичні та прикладні основи інноваційного розвитку економіки.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту)
(перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

1.1. Особливості державного регулювання інноваційного розвитку економіки в
Україні

1.2. Напрями розвитку цифрової економіки в Україні

РОЗДІЛ 2. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

2.1. Механізми розвитку цифрової економіки у країнах Європи

2.2. Імплементация зарубіжної практики впливу держави на інноваційний
розвиток в Україні

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Календарний план виконання роботи(проекту)

6. Дата видачі завдання «02» березня 2020 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи(проекту)

Сонько Ю.А.

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Керівник проектної групи

(гарант освітньої програми)

Головня Ю.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

9. Завдання прийняв до виконання студент Бойко Л.В.

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної
роботи (проекту):

ВІДГУК
НАУКОВОГО КЕРІВНИКА НА
ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
СТУДЕНТКИ 11 ГРУПИ 4 КУРСУ ФЕМП
БОЙКО ЛЮДМИЛИ ВОЛОДИМИРІВНИ

Тема випускної кваліфікаційної роботи «Державне регулювання інноваційного розвитку економіки України». Актуальність обраної теми визначається тим, що в умовах розбудови інформаційного суспільства, цифровізація економіки виступає основним напрямом інноваційного розвитку країни та інструментом створення її довгострокових переваг. Цифрова економіка - це інноваційна економіка, яка базується на активному впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій в усі види економічної діяльності та сфери життєдіяльності суспільства, що дозволяє підвищити рівень життя населення. Процеси цифровізації суспільства змінюють підходи до державного регулювання інноваційного розвитку економіки країни. Дослідження економіки нового типу – цифрової є необхідним, адже економіка виступає ефективною основою розвитку системи державного управління, бізнесу, соціальної сфери і всього суспільства.

Об'єктом дослідження виступає процес цифровізації економіки як складової інноваційного розвитку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні основи інноваційного розвитку економіки. Головною метою цієї роботи є теоретичне узагальнення наукових поглядів щодо концептуальних основ та новітніх підходів до цифровізації економіки, визначення основних аспектів державного регулювання цифрової економіки в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Серед позитивних аспектів роботи: сформульовано заходи держави, які сприятимуть інноваційному розвитку економіки; досліджено такі особливості державного регулювання розвитку інноваційної економіки, як створення попиту на цифровізацію на базі оновлених моделей державно-приватного партнерства, розвиток цифрового підприємництва, інноваційної

інфраструктури та цифрових компетенцій громадян; проаналізовано основні показники інноваційної діяльності України за попередні роки, які підтверджують, що Україна має значний потенціал у сфері цифрової економіки; досліджено перспективи впровадження зарубіжних інструментів впливу держави на інноваційний розвиток економіки України.

До недоліків можна віднести: рис.1.3. не несе достатньо змістовної інформації, назва рис.1.4. є недостатньо влучною та не відображає в повній мірі інформацію проілюстровану на рис. Залишається незрозумілим саме подібний вибір принципів цифровізації (с.12). Перераховані недоліки роботи не применшують її практичну значимість і загалом не впливають на загальне позитивне враження від роботи.

Робота виконана відповідно до вимог. Оброблено достатню кількість наукової літератури. Відповідно до довідки, наданої студентом, робота має достатній рівень унікальності. Загалом випускна кваліфікаційна робота Бойко Л.В. відповідає встановленим вимогам та може бути допущена до захисту.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи
(проекту)

Сонько Юлія Анатоліївна

(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист

Головня Юлія Ігорівна

(ПІБ, підпис, дата)

11.Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект):

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента

Бойко Л.В.

(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи (гарант освітньої програми): Головня Юлія Ігорівна

(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Наталія Леонідівна

(підпис, прізвище, ініціали)

« 17» червня 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	4
1.1. Особливості державного регулювання інноваційного розвитку економіки в Україні	4
1.2. Напрями розвитку цифрової економіки в Україні	11
РОЗДІЛ 2. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	18
2.1. Механізми розвитку цифрової економіки у країнах Європи	18
2.2. Імплементация зарубіжної практики впливу держави на інноваційний розвиток в Україні	23
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТКИ	35

ВСТУП

Актуальність теми: В умовах розбудови інформаційного суспільства, цифровізація економіки виступає основним напрямом інноваційного розвитку країни та інструментом створення її довгострокових переваг. Цифрова економіка - це інноваційна економіка, яка базується на активному впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій в усі види економічної діяльності та сфери життєдіяльності суспільства, що дозволяє підвищити рівень життя населення.

Процеси цифровізації суспільства змінюють підходи до державного регулювання інноваційного розвитку економіки країни.

Дослідження економіки нового типу – цифрової є необхідним, адже економіка виступає ефективною основою розвитку системи державного управління, бізнесу, соціальної сфери і всього суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі розвитку цифрової економіки та трансформаційним процесам, що відбуваються в суспільстві під впливом цифровізації, значну увагу приділяли вітчизняні вчені, зокрема: С.М. Веретюк, , Г.Т. Карчева, В. В. Апалькова, В.В. Пілінський, С.В. Коляденко, Ю.В. Вдовиченко, О.І Піжук та зарубіжні вчені: П. Друкер Б. Кінг, Р. Ліпсі, К. Скінер, Е. Тоффлер, Н.Мілоцевич, Л.Джуліос.

Об'єктом дослідження виступає процес цифровізації економіки як складової інноваційного розвитку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні основи інноваційного розвитку економіки.

Мета роботи. Головною метою цієї роботи є теоретичне узагальнення наукових поглядів щодо концептуальних основ та новітніх підходів до цифровізації економіки, визначення основних аспектів державного регулювання цифрової економіки в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Обрана мета обумовила виконання наступних завдань:

- визначити основні проблеми цифрової економіки та напрями її вдосконалення;

- проаналізувати основні показники інноваційної діяльності України за попередні роки.
- визначити особливі риси державного регулювання інноваційного розвитку економіки України.
- проаналізувати досвід європейських країн у реалізації провідних механізмів розвитку цифрової економіки.
- дослідити перспективи впровадження зарубіжних інструментів впливу держави на інноваційний розвиток економіки України.

З метою реалізації поставлених завдань використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: наукової абстракції – для розкриття змісту понять «цифрова економіка», «індустрія 4.0.», вивчення проблем формування об'єкта дослідження; логічний метод – для визначення основних напрямів розвитку цифрової економіки; кількісного та якісного аналізу – для формування удосконалення напрямів роботи органів державної влади у сфері інноваційного розвитку економіки України.

Інформаційною базою дослідження стали: Закони України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, оперативна інформація міністерств та відомств, періодичні видання, праці вітчизняних і зарубіжних науковців з проблеми дослідження, а також інформаційні ресурси інформаційної мережі Internet.

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, 2 розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 37 сторінок, з них основного тексту 29 сторінок, в т.ч. 1 таблиця та 9 рисунків. Список використаних джерел містить 41 найменування, викладене на 4 сторінках, робота містить 2 додатки на 2 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

1.1. Особливості державного регулювання інноваційного розвитку економіки в Україні

В умовах глобалізації активне впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у різних сферах життя країни є необхідним і обумовленим процесом. Завдяки цьому відбувається забезпечення кращого рівня послуг для населення, модернізація транспортної інфраструктури, зниження бюджетних витрат при підвищенні якості послуг, енергетичної сфери, реформування соціальної сфери, підтримка малого та середнього підприємництва, підвищення якості сфер здоров'я, освіти та вирішення екологічних проблем. Усі ці позитивні зрушення сприяють сталому розвитку суспільства і держави загалом.

Виникнення нової цифрової інфраструктури, у тому числі бездротових мереж, мобільних пристроїв і технологій, сприяє радикальному зсуву в сфері інформаційних технологій, їх інтеграції у всі прояви соціально-політичного й економічного життя суспільства, формуванню абсолютно нової теоретичної концепції економіки нового типу – цифрової.

Цифровізація економіки змінює світ та відкриває нові можливості його всебічного розвитку. Проте впровадження процесів формування та розбудови сектору цифрової економіки пов'язано із впливом, дією численних внутрішніх та зовнішніх факторів, що стимулюють чи навпаки здійснюють деструктивний вплив на процеси цифровізації, створюють механізми управління здатні забезпечити цілеспрямоване впровадження інноваційного розвитку. При цьому, головну роль в реалізації процесів розбудови цифрової економіки відіграє впровадження цілеспрямованої державної політики та реалізація механізмів і інструментів державного управління здатних забезпечити ефективне впровадження процесів цифровізації[1, с.85].

Основними інструментами державного регулювання спрямованими на стимулювання притоку інвестицій в економіку стають онлайн-вікна та онлайн-

портали із наданням потенційним інвесторам всієї необхідної інформації щодо законодавства в сфері інвестування та інвестиційних процесів[2].

У країнах світу активно поширюються впровадження комунікаційно-інформаційних технологій зі створенням та розвитком е-урядування необхідного для адміністрування економічних, організаційних та реєстраційних процесів та взаємодії держави органів за рахунок зростання прозорості і публічності здійснених заходів[3].

Система електронного врядування має свої переваги та недоліки (Рис.1.1).

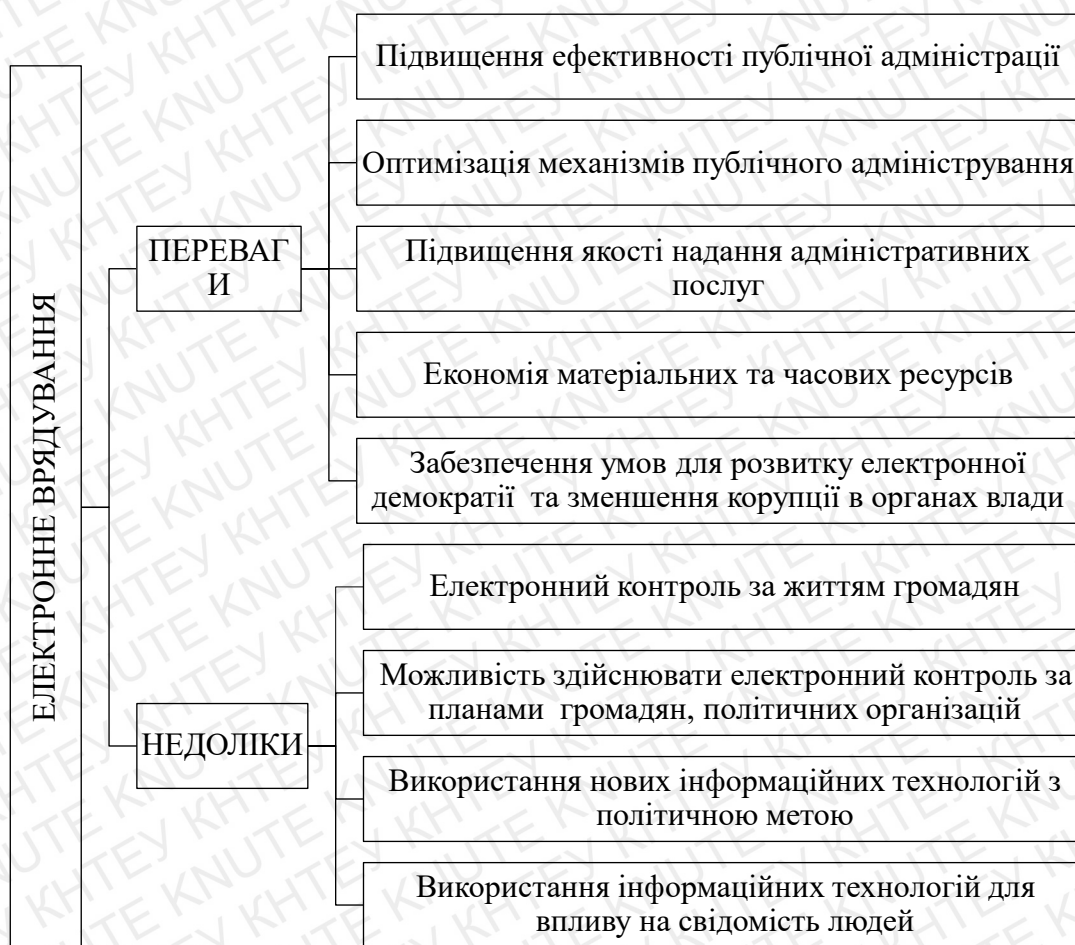

Рис. 1.1. Переваги та недоліки електронного врядування

Джерело: побудовано автором за матеріалами[4]

Переваги та недоліки пов'язані з особливостями функціонування системи врядування. Для того, щоб уникнути негативних наслідків потрібно удосконалювати існуючу систему, враховувати економічні, соціальні та політичні чинники розвитку країни.

Електронне урядування за допомогою застосування інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує якісно новий рівень відкритої взаємодії держави та суспільства, надає повний комплекс державних послуг для всіх категорій громадян та суб'єктів господарювання.

Для успішної реалізації проектів пов'язаних з електронним урядуванням, важливим є розуміння того, що інформаційні технології є лише інструментом перетворення адміністративних процесів і структур, але вони не можуть самі по собі вирішувати проблеми, які виникають перед державними та місцевими органами врядування. На думку Ватковської М., основний потенціал підвищення ефективності пов'язаний з роллю інформаційних технологій як «каталізатора перетворень державного сектору»[5, с.5], а також системи місцевого самоврядування.

Ми погоджуємося з цією думкою, адже для результативного впровадження механізмів електронного урядування, необхідно забезпечити функціонування цифрового простору, який зможе забезпечити надійну роботу із базами даних та своєчасне прийняття е-рішень.

Цифрова економіка також не є окремою галуззю – це віртуальне середовище, яке доповнює нашу реальність. Все частіше цифрова економіка переплітається з традиційною економікою, роблячи чітке розмежування все складнішим. Основними продуктами цифрової економіки є ті ж самі товари і послуги традиційної економіки, що надаються за допомогою комп'ютерного обладнання і цифрових систем. Це має свої переваги, головною з яких є підвищення доступності звичайних користувачів до певних ринків (товарних чи послуг), а не лише великих компаній, зниження трансакційних витрат, підвищення кокурентноспроможності та ефективності [6]

Термін «цифрова економіка» з'явився у 1995 році, його визначення надав Дональд Тапскотт, а її концепцію сформулював американський програміст Ніколас Негропonte, у вузькому розумінні як «перехід від обробки атомів до обробки бітів»[7].

Визначення цього поняття постійно змінюється і доповнюється, відображаючи тенденції розвитку технологій певного періоду часу.

С.М. Веретюк[8] зазначає, що цифрова економіка є складовою частиною економіки, в якій домінують знання суб'єктів та нематеріальне виробництво – основний показник під час визначення інформаційного суспільства.

Поняття «цифрова економіка», «економіка знань», «інформаційне суспільство» формують нову економічну систему, яка замінює індустріальну парадигму. Ця економічна модель надає можливість реалізації конкурентної продукції з високою доданою вартістю, пошук ефективних рішень соціальних, культурних та екологічних завдань, створення робочих місць нової якості. Розвинені країни приділяють велику увагу щодо гармонійного розвитку елементів, що утворюють цифрову економіку, інформаційне суспільство та економіку знань.

Натомість, С. Коляденко[9] розглядає цифрову економіку як таку, що базується на виробництві електронних товарів і сервісів високотехнологічними бізнес-структурами і дистрибуції цієї продукції за допомогою електронної комерції. Тобто під цифровою економікою автор розуміє виробництво, продажі і постачання продуктів через комп'ютерні мережі.

Міжнародна організація OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) [10] виділяє три ключові компоненти цифрової економіки (Рис.1.1) :

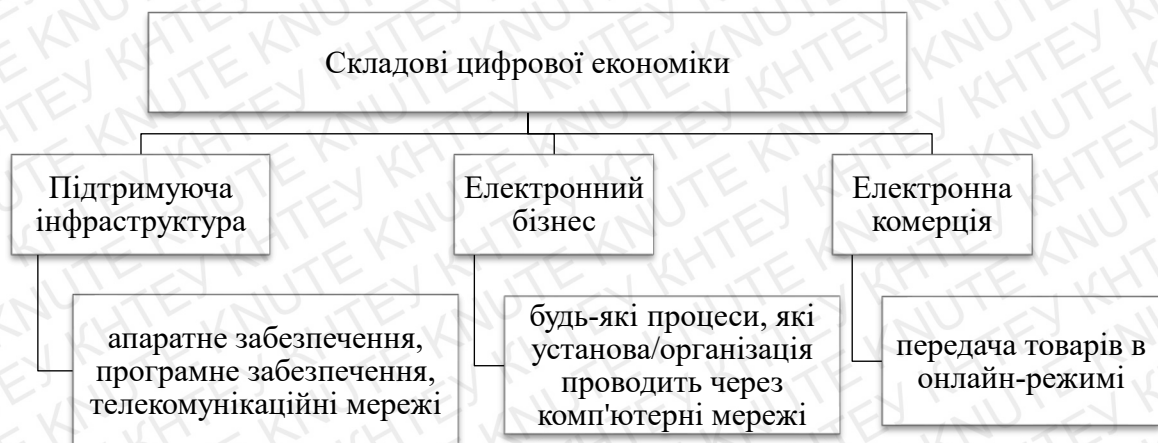

Рис.1.2. Складові цифрової економіки

Джерело: Побудовано автором за матеріалами [10]

Карчева Г.М. [11, с. 14] вважає, що цифрова економіка – це інноваційна динамічна економіка, що базується на активному впровадженні інновацій та

інформаційно-комунікаційних технологій в усі види економічної діяльності та сфери життєдіяльності суспільства, що дозволяє підвищити ефективність та конкурентоспроможність окремих компаній, економіки та рівень життя населення.

Узагальнюючи усі вищезазначені дефініції, ми можемо стверджувати, що цифрова економіка – це інноваційний тип економічного виробництва, що базується виключно або переважно на цифрових технологіях і враховує наявність бізнес-моделей, що функціонують на основі цифрових товарів чи послуг.

Області застосування цифрової економіки можна розділити за масштабами охоплення на базовий, вузький і широкий спектри (Рис.1.3) .

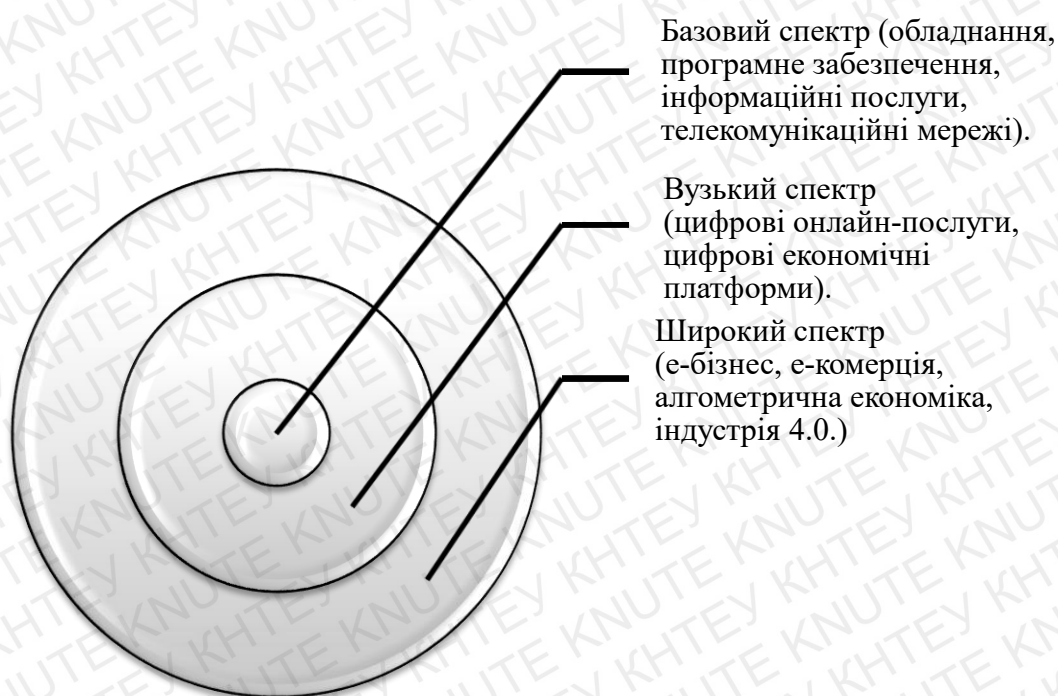

Рис. 1.3. Сфери застосування цифрової економіки

Джерело: побудовано автором за матеріалами [12, с. 13]

Сучасні національні цифрові стратегії передбачають врахування різноманітних питань розвитку економіки: забезпечення сталого соціально-економічного розвитку, зростання зайнятості, формування ефективного громадського сектору, завоювання нових конкурентних переваг, створення та підтримка інноваційних проектів та компаній. Важливо зауважити, що сьогодні найбільшими гравцями світового ринку є компанії-представники цифрової економіки – "Apple", "Google", "Microsoft", "Amazon" та інші, які входять до переліку найдорожчих компаній світу за показниками ринкової капіталізації[13].

Сьогодні цифрова економіка зумовлює те, що лідерів ринку визначає не багатолітня історія успіху, не вартість нерухомості та активів, не кількість патентів чи доступ до капіталу, а здатність змінюватись та адаптувати свій бізнес до нових умов. Цифрові технології, що з'явилися протягом останніх років, допомагають знайти джерела підвищення ефективності та вимагають змінити уже існуючі моделі управління, переформатувати комунікації, технології та організаційну структуру підприємств на основі нових цінностей, пріоритетів та орієнтирів, що ґрунтуються на партнерстві, клієнтоорієнтованості та інноваційності.

Нині підприємства мають використовувати не одну, а цілий комплекс інтегрованих цифрових технологій, продуктів та послуг (BioTech, NanoTech, RetailTech, FinTechLegalTech, InsurTech, GovTech, BlockChain, Digitalmarketing, CRM&BPM, Grid-технології, Digital-страхування, ePrescription, TeleHealth). Всі вони мають певну цінність для бізнесу – прискорюють роботу, економлять ресурси, збільшують прибуток, створюють унікальний користувацький досвід, відкривають принципово нові гілки розвитку[14].

В умовах розбудови інформаційного суспільства представники бізнесу, державного управління та інших сфер життєдіяльності поступово переходять до новітніх систем управління персоналом, електронного документообігу, постачання фінансових послуг, передачі даних та хмарних технологій.

Цифровізація відкриває безпрецедентні можливості для розвитку усіх галузей економіки. Використання ІКТ є одним із найбільш ефективних інструментів для підвищення ефективності економічних процесів, конкурентоспроможності та для створення позитивного іміджу країни на міжнародній арені.

Визначити рівень цифровізації економіки можна, використовуючи різні індекси. Серед них можна виділити NetworkedReadinessIndex (WEF), Global Innovation Index (INSEAD, WIPO), ICT Development Index (ITU), Global Competitiveness Index (WEF).

У звіті GlobalInnovationIndex 2019, в якому порівнюється інноваційна діяльність 129 країн та економік світу, найбільш інноваційною країною визнано Швейцарію, за нею йдуть США, Нідерланди та Велика Британія. Україна в

Глобальному інноваційному індексі 2019 року посідає 47 місце, увійшовши до ТОП-3 країн економічної групи lower-middle income.

Порівняно з 2018 роком Україна опустилась у списку на чотири рядки, хоча останні кілька років неухильно рухалася вгору: у 2016 році – з 64-го на 56-е місце, у 2017-му – з 56-го на 50-е. це місце, у 2018 році – з 50-го на 43-є[15]. Індекс інновацій оцінюються в межах від 0 до 100 балів. Середнє значення для України в період з 2011 по 2019 роки становило 36,54 бала. Мінімальну кількість балів Україна отримала у 2011 році – 35 балів, а максимальну – 38,5 балів у 2018 році.

Динаміку зміни цих значень зображено на рис. 2.4.

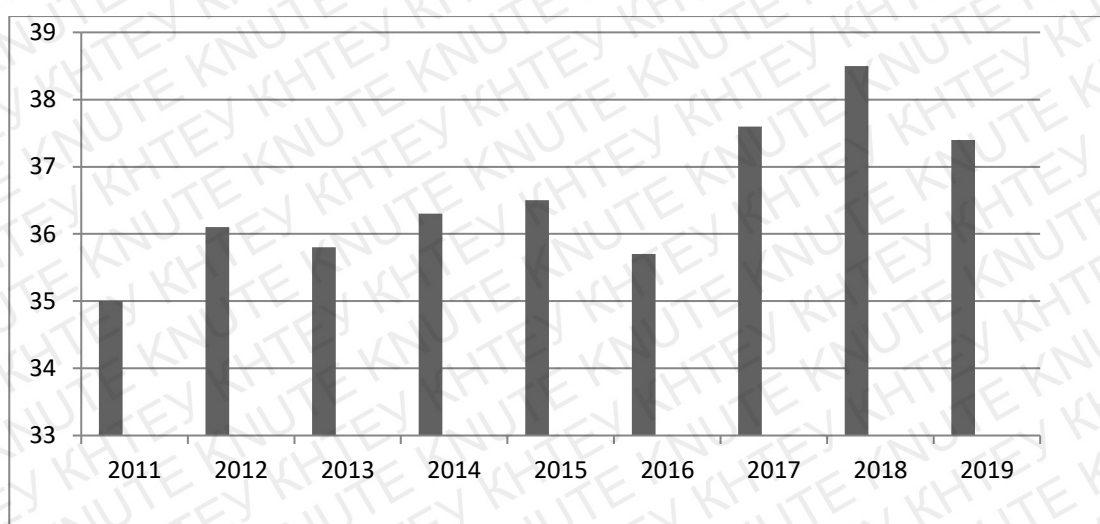

Рис.1.4. Ukraine – Global Innovation Index (2011-2019)

Джерело: побудовано автором за матеріалами[16]

Згідно з оцінкою Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), лише 25 держав світу готові до четвертої індустріальної революції, основою якої є цифрові технології. На частку цих країн вже припадають 75% доданої вартості глобального промислового виробництва.

Україну аналітики ВЕФ віднесли до групи «Євразія», у якій наявна деяка індустріальна база, але слабкими є рушії розвитку виробництва. Україна отримала досить непогану оцінку «б» (за десятибальною шкалою) за здатність українських виробництв виготовляти складну продукцію, що забезпечило їй 41 місце в рейтингу

зі 100 країн. Також ВЕФ непогано оцінив людський капітал. Однак в Україні, на думку ВЕФ, є проблеми з попитом на продукцію (4,5 балів, 58 місце) та міжнародною торгівлею й інвестиціями (5,1 бали, 59 місце). Вкрай погано, згідно з оцінкою міжнародних експертів, в Україні йдуть справи зі впровадженням технологій та інновацій (3,5 балів, 74 місце). Інтернетом користуються лише 52% населення (у Британії – 94%, у Росії та США – 76%), а доступ до мобільного зв'язку четвертого покоління мають лише 1,4% українців, тоді як в Німеччині та Китаї 4G-мережі охоплюють близько 97% населення, а в Польщі – 100%[17].

Основними проблемами розвитку цифрової економіки в Україні є необізнаність бізнесу та потенційних користувачів щодо переваг та цінності технологій, брак стратегій та ініціатив цифровізації економіки, недостатній рівень цифрових навичок у громадян та відсутність системної державної політики у цій сфері.

Необхідним є створення унікальної моделі розбудови цифрової економіки України, яка буде повністю враховувати не тільки наявні ресурси, але й національні та культурні особливості України. Новостворена модель має бути не такою, що повторює досвід високорозвинених країн, а такою, яка «перестрибує» його. На даному етапі розвитку цей «цифровий стрибок» є важливим для України, тому що це позитивно впливатиме на імідж країни на міжнародній арені, на добробут населення і на соціально-економічний розвиток загалом.

Цифрова економіка є сферою безмежних можливостей, тому важливим завданням держави є також формування якісної інформаційної політики, з метою просвітництва і забезпечення мотивації органів державної влади та місцевого самоврядування, представників бізнесу та громадян до використання цифрових технологій.

1.2. Напрями розвитку цифрової економіки в Україні

Розвиток цифрової економіки (digital economy) сьогодні розглядається як фактор економічного та інноваційного зростання країни, а також покращення якості життя населення. У сучасному цифровому суспільстві громадяни повинні мати

рівний та вільний доступ до послуг, інформації та знань, що надаються із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

В епоху інноваційної економіки основним ресурсом є точна, надійна, невичерпна, правдива та своєчасна інформація. Основним майданчиком для розвитку цифрової економіки є віртуальна мережа безмежного Інтернету. Виділяють декілька основних принципів цифровізації економіки України на сучасному етапі її розвитку.

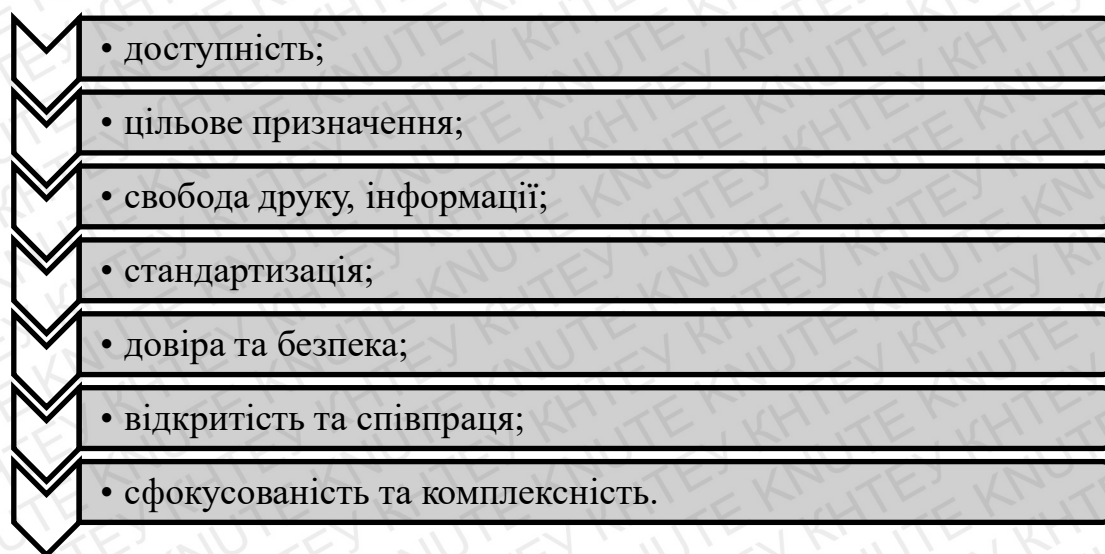

Рис. 1.5. Принципи цифровізації в Україні

Джерело: побудовано автором за матеріалами[18]

Теоретичні парадигми та концепції державного регулювання економіки націлені на досягнення конструктивних відносин держави з громадянським суспільством на пріоритет суспільства, його потреб і на забезпечення єдності економічної і соціальної ефективності розвитку суспільства і реформ, що проводяться в різні історичні періоди. Таким чином найголовнішою метою сучасного державного регулювання економіки є: забезпечення динамічного економічного зростання в середньостроковій перспективі, а в довгостроковому плані підвищення конкурентоспроможності країни у світовому господарстві [19, с.100].

Державне регулювання цифрової економіки вимагає використання широкого кола механізмів і важелів управління з урахуванням соціально-економічних і національних особливостей. Якісне інституційно-правове забезпечення має стати

основою для розвитку цифрової економіки, як складової частини інформаційного суспільства.

9 грудня 2016 р. у Міністерстві економічного розвитку та торгівлі було презентовано проект Цифрової адженди України – 2020. Цифрова адженда означає цифровий порядок денний, місією якого є вдихнути нове життя в економіку та суспільство.

Цей проект є стратегічно важливим для інноваційного розвитку економіки в нашій країні. Основними цілями цього проекту є [20]:

- залучення іноземних інвестицій;
- трансформація усіх секторів економіки у конкурентоспроможні та ефективні;
- створення нових можливостей для розбудови цифрових індустрій та бізнесу;
- розвиток експорту цифрової продукції та послуг.

«Цифрова адженда України – 2020» є короткостроковим та початковим інструментом стимулювання внутрішніх ринків споживання, впровадження та виробництва «цифрових» технологій. Вона містить бачення трансформації економіки від «аналогової» до «цифрової», заходи щодо імплементації відповідних стимулів для «цифровізації» суспільно-економічного життя, проблеми та інструменти розвитку «цифрової» інфраструктури, набуття громадянами «цифрових» компетенцій, а також визначає критичні сфери та проекти «цифровізації» країни.

17 січня 2018 р. Кабінет Міністрів України схвалив розпорядження «Про схвалення концепції розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації». План містить 31 комплексне завдання, у тому числі такі інноваційні як: розвиток Індустрії 4.0, цифрових робочих місць, STEM-освіти та цифрових освітніх послуг, цифрової інфраструктури для Інтернету-речей, блокчейну, e-Health та e-безпеки тощо. Цифровізація економіки та сфер життя створить нові робочі місця, зробить

український бізнес конкурентоздатним та менш орієнтованим на ресурси, привабить інвесторів[21].

Реалізація цієї Концепції призводить до таких позитивних наслідків у розвитку країни як: підвищення ефективності діяльності органів державної влади й органів місцевого самоврядування, досягнення більш якісного рівня управління державою, що базується на принципах прозорості, відкритості, доступності, довіри й підзвітності, мінімізація корупційних ризиків при виконанні владних повноважень та покращення якості надання адміністративних послуг населенню відповідно до європейських вимог.

В Україні цифровізація економіки є одним із пріоритетних напрямків розвитку, що обумовлено наявністю людського інтелектуального потенціалу, тому 2 вересня 2019 року Урядом було прийнято рішення щодо створення Міністерства цифрової трансформації, яке стає центральним засвідчувальним органом у сфері електронних довірчих послуг. Також до компетенції Міністерства відтепер належить розвиток широкосмугового доступу до інтернету, телекомунікаційних мереж та ІТ-індустрії.

27 вересня 2019 року у Мінцифрі уже презентували бренд проекту «Держава в смартфоні» – новий додаток та сайт «Дія». В єдиному електронному вікні об'єднують усі державні послуги в одному сервісі, що дозволить прискорити будь-яку взаємодію людини з державою.

Одним із пріоритетних напрямків діяльності міністерства є розвиток електронного бізнесу, що передбачає економічну систему, яка характеризується лише безготівковими розрахунками, а також електронним документообігом між підприємствами і державою (електронні контракти, інвойси, накладні). Така система сприятиме швидкому і ефективному зростанню економіки країни.

Паралельно із налагодженням процесів діджиталізації у різних сферах життєдіяльності суспільства у Мінцифрі розробляється національний план розвитку широкосмугового доступу до Інтернету та програму навчання загальних і спеціальних цифрових навичок, з метою скоротити цифровий розрив і підвищити рівень цифрової грамотності населення України.

Відсутність в Україні кодифікаційного акта в цій сфері цифрової економіки компенсується численними актами законодавства, деякі з яких спеціально присвячені окремим аспектам відносин сфери цифрової економіки - закони «Про електронну комерцію», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронний цифровий підпис», «Про електронні довірчі послуги» [22, с.163].

За результатами аналізу М. Дибі та Ю. Гернего Україна перебуває на трансформаційній стадії діджиталізації економіки, що становить 40-50%, супроводжується якісними змінами в ІКТ і дає високі шанси на пришвидшений розвиток цифрового суспільства[23].

Форми впливу держави на економічні процеси різні і залежать від безлічі зовнішніх і внутрішніх факторів, стратегії розвитку держави і специфіки державного управління.

Ставлячи перед собою задачу безперервності інноваційного процесу, держава та її інститути забезпечують конкурентний клімат інноваційного середовища, сприйнятливість суб'єктів господарювання до новинок, мобільність і гнучкість організацій, які розроблюють інновації, забезпечення ефективності розробки інновацій на всіх етапах інноваційного циклу[24].

Роль інноваційної діяльності в структурі державного регулювання економіки важко переоцінити, адже в умовах розвитку індустрії 4.0. досягти максимальної ефективності економічних процесів можливо за умови використання цифрових технологій.

Згідно із ст. 3 Закону України «Про інноваційну діяльність», головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

Серед механізмів державного регулювання інноваційної діяльності виділяють [25, с. 21-23]:

- вдосконалення нормативно-правової бази, що врегульовує інноваційну діяльність;
- побудова системи загальнообов'язкового страхування інноваційних проектів;
- узгодження нормативно-правових актів щодо наукової та науково-технічної діяльності й відносин інтелектуальної власності;
- забезпечення достатності та ефективності фінансування освіти, науки та інноваційного бізнесу;
- посилення кредитного забезпечення впровадження науково-технічних розробок з питань інновацій;

Згідно інформації Українського інституту майбутнього існують два сценарії розвитку цифрової економіки в Україні залежно від оцінки критичності та необхідності здійснення швидких та глибоких змін у традиційному економічному укладі – інерційний (еволюційний) та цільовий (форсований) [26].

Інерційний (еволюційний) сценарій передбачає інерційне продовження тенденцій минулого, тобто сприйняття як неперіоритетних технологізацію і цифровізацію економіки та використання людського капіталу. В результаті вибору цього сценарію українська економіка в перспективі 10–12 років зростатиме в середньому на 2,8% на рік, що буде нижче за темпи зростання світової економіки.

Цифровізація – це ключовий драйвер зростання економіки. Державне регулювання інноваційним розвитком економіки повинно базуватись на цільовому (форсованому) сценарію розвитку, що передбачає перехід української економіки протягом 5–10 років до розвитку та появи в її структурі значної частки цифрової економіки (до 65% ВВП).

Цифрові технології здатні стрімко збільшувати продуктивність та ефективність економіки та бізнесу. Згідно з даними Світового банку, BCG, Accenture, галузі, що їх використовують зростають у 2–4 рази швидше. Усі сфери життєдіяльності, які модернізуються шляхом переходу до новітніх технологій створюють нову, потужну модель економіки.

Інноваційна модель економіки передбачає створення особливих організаційних та інституційних умов за допомогою ефективного державного регулювання, активної інвестиційної політики, політики структурних зрушень, які зможуть стимулювати зростання кількості високотехнологічних виробництв телекомунікаційних, бізнесових та фінансових послуг, появу наногалузей та випереджальний інноваційний розвиток системи управління національною економікою[27].

Для інноваційного спрямування економіки необхідна сприятлива фіскальна та монетарна політика, страхування ризиків, пов'язаних із інноваційною діяльністю, державних замовлень та цільових програм, які би підтримували інноваційну активність та співпрацю суб'єктів господарювання на національному та наднаціональному рівні у впровадженні високих технологій.

Держава повинна створити оптимальний економічний механізм, який має успішно поєднувати державні та ринкові важелі впливу на наукові, інноваційні процеси і буде зорієнтований на економічне зростання України та її успішну інтеграцію у світову економіку.

РОЗДІЛ 2. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

2.1. Механізми розвитку цифрової економіки у країнах Європи

На сучасному етапі розвитку Україна має значний потенціал для розвитку цифрової економіки. До переваг нашої країни належать впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери життєдіяльності, створення нормативно-правових актів та концепцій, які сприяють якісній організації процесів цифровізації, покращення матеріально-технічної бази, скорочення адміністративних витрат, пов'язане із спрощенням багатьох бюрократичних процесів та підвищення цифрової грамотності у державних службовців і представників бізнесу.

Серед проблем можна визначити такі: недостатньо розвинута інфраструктура, відсутність покриття широкосмисловою і швидкісною мережею Інтернет на всій території України, що спричиняє цифровий розрив між регіонами, низький рівень просвіти у сфері цифровізації для громадян, особливо для старшого покоління та незначна кількість продуктів цифрової економіки на ринку.

Цифровізація економічних процесів в Україні залежить від рівня розвитку цифрового сектору економіки, який базується на інноваційних технологіях, створюваних електронною промисловістю. Він включає два елементи – електронну промисловість, що передбачає виробництво комп'ютерів, мікročіпів і телекомунікаційних пристроїв, а також компанії, які надають послуги в області цифрових технологій і використовують цифрові засоби виробництва, зберігання, управління даними.

Клаус Шваб виявив наступні переваги цифровізації[28]:

- безпрецедентне зростання інновацій, в тому числі їх швидкості, об'єму та впливу, що дасть значне покращення для підприємств щодо скорочення витрат, підвищення продуктивності та ефективності виробництва;

- зростання можливостей використання нових технологій уможливорює залучення різних суб'єктів економічних відносин (розробників, користувачів, споживачів та клієнтів) й сприяє їх співпраці;
- штучний інтелект стає реальністю – від масової роботизації і до біотехнологій.

Ключовим принципом успішної політики в цій сфері є не регулювання або формальне відношення, а піклування, з метою розвинути, примножити і використати всі можливості та напрацювання ІКТ-компаній (локальних та міжнародних) задля конкурентоздатності та ефективності всіх інших компаній, тобто компаній з інших секторів економіки[20].

На нашу думку, для подолання усіх існуючих проблем у сфері цифровізації, для розвитку інноваційної економіки та для здійснення так званого «цифрового стрибка» Україні необхідно дослідити досвід зарубіжних країн і на основі цих досліджень визначити пріоритетні шляхи розвитку цифрового сектору, враховуючи національні аспекти нашої країни.

Велику увагу питанням цифрової економіки приділяє ЄС, використання новітніх технологій є основним орієнтиром формування цифрового майбутнього Європи. Підсумовує відповідні показники щодо цифрових показників Європи та відстежує розвиток країн-членів ЄС у сфері цифрової конкурентоспроможності Індекс цифрової економіки та суспільства (DESI).

За 2019 рік усі країни ЄС покращили свої цифрові показники. Фінляндія, Швеція, Нідерланди та Данія набрали найвищі рейтинги в DESI 2019 і є одними з світових лідерів у галузі цифровізації. За цими країнами слідують Великобританія, Люксембург, Ірландія, Естонія та Бельгія. Цифровізація інших країн потребує вдосконалення у таких основних напрямках, як: зв'язок, людський капітал, інтеграція цифрових технологій підприємствами, використання інтернет-послуг громадянами, цифрові державні послуги та дослідження ІКТ[29]. Індекс DESI за окремими країнами ЄС у 2019 році наведено у Додатку А.

Важливість розвитку цифрового сектору для національної економіки підтверджується тим, що деякі країни реалізують комплексні і досить масштабні програми, націлені на розвиток цифрових секторів своїх економік, створення нових робочих місць в цих сферах, підвищення конкурентоспроможності електронної промисловості і IT-технологій[30].

Інтернаціоналізація інноваційної сфери припускає необхідність введення нових механізмів державного регулювання. У Франції існує Закон про інновації, який передбачає комплекс заходів прямого і непрямого характеру, насамперед по лінії формування нового інноваційного бізнесу. Це привело до підвищення мобільності наукового персоналу державних дослідницьких центрів і наданню їм більшої свободи в організації власних компаній і наданні консультацій приватним промисловим фірмам; підсилило зв'язок між університетами і промисловістю з метою розвитку малого інноваційного бізнесу.

У Великобританії, Бельгії, Данії, Португалії, Німеччині створені центри по кооперації університетів і промисловості, міждисциплінарні центри, інноваційні центри по передачі нової технології малому і середньому бізнесу. Як правило, вони діють на регіональній основі. До інших елементів інфраструктури, що орієнтовані на стимулювання інноваційних процесів, можна віднести наукові парки, нові технологічні стандарти, кластерні проекти, а також регіональні центри комерційної реалізації винаходів, здатні здійснювати відповідні маркетингові заходи[31].

Виходячи із вищезазначеного, важливу роль у розвитку інноваційної економіки відіграє науково-виробниче співробітництво, що являє собою систему стійких та перспективних відносин між економічними суб'єктами та науково-дослідними інститутами фірмами і їх підрозділами. У багатьох країнах розвиток такого співробітництва є одним із основних напрямів державного регулювання інноваційної діяльності.

Найбільш значимою концепцією інноваційного розвитку економіки та суспільства на сьогодні є "Індустрія 4.0", яка вперше була сформульована в квітні 2011 року на Ганноверській промисловій виставці-ярмарці (HannoverMesse) Х. Кагерманном, В.Д. Лукасом, В. Вальстером та була основною темою 46-го

Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum) в Давосі, що відбувся в січні 2016 року.

Індустрія 4.0 вважається четвертою промисловою революцією, яка вже сьогодні відбувається в найбільших економіках світу, а її рушійною силою є великі промислові компанії та наукові центри, які співпрацюють між з собою. Сутність Індустрії 4.0 полягає в тому, що усі фізичні об'єкти будуть певним чином постійно підключені до єдиної світової мережі – індустріального Інтернету (Інтернету речей на промисловому рівні), з метою обміну інформацією між ними без безпосереднього залучення до цього людини[32].

Інтернет речей – це мережа фізичних об'єктів (фіксованих або мобільних), до якої вбудовано технології для обміну інформацією, моніторингу, сенсорної та іншої взаємодії з кількома середовищами. Архітектура Інтернету речей функціонує в екосистемі, до якої входять фізичні об'єкти, засоби зв'язку, застосунки та аналіз даних і є одним із найважливіших чинників для роботи цифрових бізнес-застосунків у всіх галузях приватного та державного секторів економіки. У світовій практиці державного регулювання інноваційної економіки уже існують випадки використання Інтернету речей. Наразі державні установи активно впроваджують Інтернет речей у свою діяльність у вигляді таких бізнес-моделей, як оподаткування за передплатою, механізми «оплата за використання», «розумний» збір сміття на міських вулицях, віддалений моніторинг пацієнтів похилого віку в будинках для людей похилого віку, моніторинг екології та інші моделі[33].

Використання державними установами новітніх цифрових платформ є прогресивним кроком до спрощення та оптимізації внутрішніх процесів, поліпшення взаємодії з громадянами та скорочення державних витрат.

Уряди європейських країн уже обрали пріоритетом широкомасштабну політику індустрії 4.0., шляхом трансформації уже існуючих галузей економіки. Така політика сприяє підвищенню продуктивності та конкурентоспроможності і розвитку людського капіталу цих країн[34]. Реалізація політики індустрії 4.0. доповнюється відповідними національними програмами, інформація про які наведена у таблиці.

Таблиця 3.1.

Основна інформація про інноваційні національні програми країн Європи

Країна	Рік запуску	Цільова аудиторія	Бюджет	Підхід до фінансування
Франція	2015	Промисловість, виробнича база та МСП (малі та середні підприємства)	10 млрд. євро	Змішаний
Німеччина	2011	Виробники, МСП, розробники політик	200 млрд. євро	Змішаний
Італія	2012	Великі компанії, МСП, університети та науково-дослідні центри	45 млн. євро	Державний
Нідерланди	2014	Загальна ділова спільнота	25 млн. євро	Змішаний
Іспанія	2016	Промисловість, МСП та мікропідприємства	97.5 млн. євро	Державний
Швеція	2013	Науково-дослідні та науково-виробничі центри та МСП	50 млн. євро	Змішаний
Великобританія	2012	Бізнес, промисловість та дослідницькі організації	164 млн. євро	Змішаний

Основна ціль усіх цих програм – зростання конкурентоздатності цільових промислових секторів, їх модернізація та ріст, проте програма кожної країни має свої унікальні риси, що, як правило, відображаються у їх спрямуваннях. Стратегічні і технологічні фокуси цих програм наведені у таблиці (Додаток Б).

Головною перешкодою для України у розвитку індустрії 4.0. та економіки нового типу все ще залишається те, що цифрові ініціативи існують здебільшого на рівні бізнесу, який намагається реалізувати свій інноваційний потенціал у різноманітних асоціаціях та експертних спільнотах.

Для подальшого розвитку інноваційної економіки цифровий простір України має стати глобальнішим і швидшим, а держава на національному рівні має забезпечити нові бізнес-моделі, програми та стратегії для цифрової трансформації економіки.

2.2. Імплементация зарубіжної практики впливу держави на інноваційний розвиток в Україні

Більшість країн ЄС орієнтовані на інновації та цифровий бізнес, відповідно, вони активно використовують усі переваги цифровізації. Ключовою ідеєю інноваційної економіки в цих країн є створення синергії на національному та міжнародному рівнях.

Цифрова трансформація відкриває широкий спектр можливостей для європейських країн, що сприяє зростанню їх потенціалу у сфері бізнесу. Розширення Інтернету, соціальних мереж, поява нових е-платформ для комерції здійснює значний, позитивний вплив на економіку цих країн. Цифровізація дозволяє швидко і безперешкодно отримувати, обробляти та зберігати нову інформацію, що дає змогу вибудовувати економічні зв'язки нового типу між усіма учасниками ринку. Це в свою чергу призводить до створення неоднорідних і ефективних компаній, основою діяльності яких є цифрові технології, тому вони мають довгострокові конкурентні позиції на ринку[35].

У Великобританії та Німеччині за останні 15 років значно зросли витрати бізнесу на цифрові технології та процеси, у тому числі на обчислювальну техніку та здійснення аналізу електронних даних.

Підйом цифрової економіки залежить від того, наскільки ефективним є поєднання мобільних технологій, повсюдного доступу до Інтернету і переходу до зберігання, аналізу та використання даних у нових хмарних системах, що безперечно покращує динаміку економічного зростання. До того ж інноваційний розвиток економіки у європейських країнах сприяє зростанню продуктивності праці. Парадокс у тому що використання ІКТ окремими компаніями справді сприяє значному підвищенню продуктивності, проте на національному та світовому рівнях зростання продуктивності надзвичайно повільне[36].

Пояснити цей парадокс можна виходячи з історичного досвіду, який свідчить, що будь-які інновації мають свій життєвий цикл і цифрова економіка не є виключенням, адже вона має фазу інсталяції та фазу розгортання (Рис.3.1).

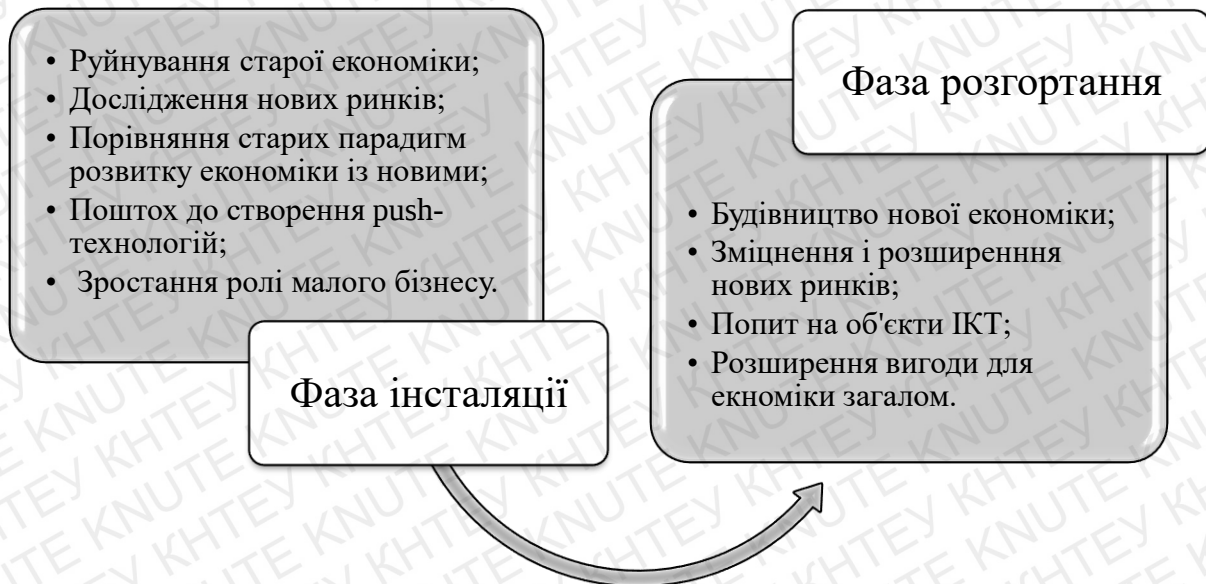

Рис.2.1. Фази цифрової економіки

Джерело: побудовано автором за матеріалами:[36]

Фаза інсталяції характеризується підвищенням інтересу економічних суб'єктів до нових технологій. Компанії збільшують витрати на дослідження, впровадження ІКТ та інші інноваційні процеси, а також починають активно користуватись послугами з розробки спеціальних інновацій для їхніх продуктів.

Зазвичай першими починають рухатися конкретні компанії, а потім сектори чи галузі, тому що часто підвищення продуктивності, заощадження ресурсів та інші позитивні ефекти від використання новітніх технологій проявляються вибірково і багато компаній навпаки зазнають серйозних фінансових втрат.

Між фазою інсталяції і фазою розгортання економіки країн часто переживають складний період, який часто супроводжується кризою, причиною якої є те, що очікування перевищують наявний потенціал.

Фаза розгортання характеризується повсюдним використанням переваг цифровізації, збільшенням попиту на новітні технології, значним зниженням

реальних витрат на виробництво, що призводить до зниження ринкової ціни продукції та збільшує масштаби її реалізації.

Отже, ми можемо зробити висновок, що навіть на світовому рівні лише обмежена кількість компаній здійснила повноцінний перехід до економіки нового типу. Поки що не всі економічні суб'єкти вбачають у інноваціях значне підвищення продуктивності праці та збільшення доходу, тому можна стверджувати, що цифрова економіка у світі все ще перебуває на етапі встановлення.

Для переходу на новий етап економіки нового типу необхідно, щоб більшість економічних суб'єктів у світі здійснили процес оцифрування, що означає переведення інформації і виробничих процесів у цифрову форму.

Існують певні етапи оцифрування економічних суб'єктів:

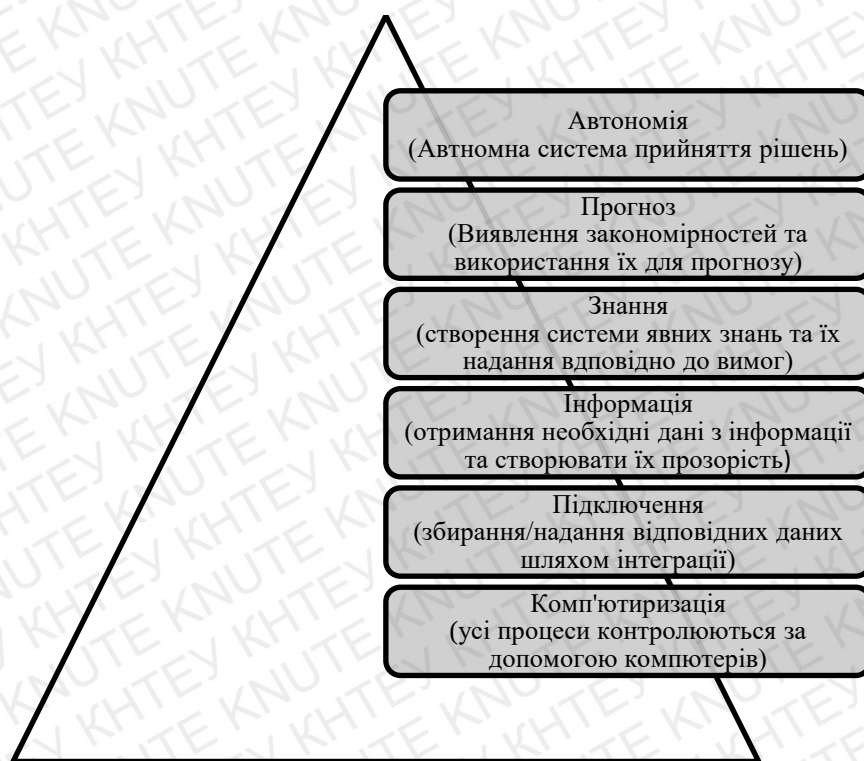

Рис.2.2. Послідовні етапи оцифрування економічних суб'єктів

Джерело: побудовано автором за матеріалами[37]

Дана піраміда слугує орієнтиром як для спостереження за рівнем зрілості, так і для виведення індивідуальної дорожньої карти розвитку конкретної компанії. У країнах ЄС ініціативи з побудови цифрових промислових платформ майбутнього спрямовані на об'єднання цифрових технологій, в тому числі великих даних і хмарних обчислень, автономних систем, штучного інтелекту й 3D-друку в

інтеграційні платформи, що вирішують міжгалузеві проблеми, а також на інтеграцію конвергентних цифрових інновацій у такі галузеві платформи, як інвестиції у фабрики майбутнього (Factories of the Future, FoF), сталого розвитку промисловості за рахунок використання ресурсів та енергоефективності (Sustainable Process Industries through Resource and Energy, SPIRE) та біологічні галузі (Bio-based Industries, BBI). Таким чином, ініціатива оцифрування європейської промисловості (Digitizing European Industry, DEI) спрямована на об'єднання зусиль спільних інтересів на економічній платформі («Platform Economy») та забезпечення майбутніх глобальних стандартів для підключення «розумних» підприємств (Connected Smart Factory) і передбачає інвестування цифрових інноваційних можливостей на основі стандартів інформаційно-комунікаційних технологій та адаптацію робочої сили шляхом підготовки людського капіталу для набуття необхідних навичок для цифрових перетворень[38].

Виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що для подальшого інноваційного розвитку економіки України необхідно слідувати прикладу ЄС і активно впроваджувати цифрові промислові платформи майбутнього, які будуть відповідати європейським стандартам ІКТ. Залученню інвестицій для інноваційних проектів сприятиме якісний рівень мережевої інфраструктури, наявність сучасної матеріально-технічної бази та висококваліфікованих спеціалістів. Наступним кроком після створення міцної і надійної інноваційної бази має стати розробка єдиної національної стратегії цифрового розвитку економіки та регіональних програм, які відображатимуть реальний стан цифровізації країни та міститимуть план дій, спрямованих на розбудову випереджальної, високотехнологічної економіки України.

Прикладом у створенні стратегії для України може стати Швеція. У 2013 році там було створено стратегічну науково-дослідну та інноваційну програму "Produktion2030", спрямовану на державно-приватне партнерство та співпрацю з науково-дослідними асоціаціями. Основними елементами цієї програми є[39]:

- проекти – регулярне проведення конкурсів на науково-дослідні, інноваційні, тестові та демонстраційні проекти у різних галузях;

- мале та середнє підприємництво – тестування нових технічних рішень та проведення технологічних семінарів;
- освіта – доступ до знань у виробничій сфері, ряд модулів коротких курсів із сучасним змістом у галузях технологій, які можуть бути інтегровані в існуючу освіту в коледжах та університетах або упаковані для подальшої освіти всередині окремих компаній;
- аналіз та інтернаціоналізація – розвиток міжнародних мереж співпраці.

У Німеччині існує національна стратегічна ініціатива "Industrie 4.0" започаткована німецьким урядом. Вона започаткована у 2011 році і спрямована на обробку цифрових даних на виробництві, зростання рівня оцифрування та мережевого покриття, а також на підтримку досліджень у галузі цифрових технологій. Як і кожна національна програма, "Industrie 4.0" має свої переваги та недоліки (Рис.2.3).

Рис.2.3. SWOT-аналіз національної стратегічної ініціативи Німеччини "Industrie 4.0"

Джерело: побудовано автором за матеріалами:[40]

Дана стратегія підтримує інтернет речей та інтеграцію кібер-систем, для забезпечення безпеки баз даних, з метою підвищення продуктивності праці та ефективності економічних процесів.

Цифрові перетворення є складним завданням. Країнам, які досягли найвищого рівня цифрової зрілості, довелося вирішувати складні технічні, організаційні та культурні проблеми, і лише урахування всіх цих факторів зробило ці трансформації успішними. Для того, щоб стати цифровими лідерами в конкретних сферах економіки потрібно виділяти пріоритетні цифрові проекти, які будуть реалізовані конкретними організаціями і командами. Цифрові команди мають зосереджуватись на трьох ключових функціональних видах діяльності, а саме: розвивати цифрову стратегію, управляти цифровою діяльністю через їхні національні компанії, а також перетворювати в операційну перевагу їх цифрове виконання[41].

Загальнонаціональна цифровізація має стати основним напрямком розвитку інноваційної економіки в Україні. Перехід на новий етап розвитку може відбутися завдяки впровадженню нових механізмів державного регулювання цифрової економіки, створенню нових ринків на основі Інтернету речей, використанню існуючого людського потенціалу у ІТ-сфері, створенню розумних виробництв на основі хмарних технологій та інтеграції національної інноваційної системи у мережеву інфраструктуру Європи та світу.

ВИСНОВКИ

Повсюдне використання цифрових технологій, розгалужена цифрова інфраструктура сприяють цифровізації економіки в Україні.

У роботі досліджено проблеми розвитку цифрової економіки в Україні, зокрема відсутність стратегії цифровізації економіки та єдиної системної політики у цій сфері, відсутність покриття широкосмисловою і швидкісною мережею Інтернет та незначна кількість продуктів цифрової економіки на ринку. Запропоновано створити унікальну модель розбудови цифрової економіки України, яка дасть їй змогу здійснити «цифровий стрибок», що позитивно вплине на соціально-економічний розвиток країни.

Сформульовано заходи держави, які сприятимуть інноваційному розвитку економіки, а також визначено основні складові цифрової економіки, до яких належать підтримуюча інфраструктура, електронний бізнес та електронна комерція.

Досліджено такі особливості державного регулювання розвитку інноваційної економіки, як створення попиту на цифровізацію на базі оновлених моделей державно-приватного партнерства, розвиток цифрового підприємництва, інноваційної інфраструктури та цифрових компетенцій громадян.

Наголошено, що цифрові технології мають стати рушійною силою інноваційного розвитку кожного українського міста, української економіки в цілому, зокрема, у системі освіти, охорони здоров'я, екології, фінансах, інфраструктурі, громадській безпеці. Успішний досвід країн світу переконує, що комплексний розвиток цифрової економіки сприятиме суттєвому зростанню ВВП країни.

Проаналізовано основні показники інноваційної діяльності України за попередні роки, які підтверджують, що Україна має значний потенціал у сфері цифрової економіки. У Глобальному інноваційному індексі 2019 року Україна посідає 47 місце серед 129 країн-учасниць, увійшовши до ТОП-3 країн економічної групи lower-middle income. На думку аналітиків Всесвітнього економічного форуму Україна має непоганий людський капітал, а українські виробництва здатні

виготовляти складну продукцію. Саме це забезпечило їй 41 місце в рейтингу зі 100 країн.

Розглянуто досвід європейських країн у реалізації провідних механізмів розвитку цифрової економіки, зокрема Швеції та Німеччини. Уряди цих та інших європейських країн уже обрали пріоритетом політику індустрії 4.0., яка полягає в тому, що усі фізичні об'єкти певним чином постійно підключені до єдиної світової мережі – індустріального Інтернету. Така політика сприяє підвищенню продуктивності та конкурентоспроможності та розвиток людського капіталу цих країн.

Досліджено перспективи впровадження зарубіжних інструментів впливу держави на інноваційний розвиток економіки України. Для подальшого інноваційного розвитку економіки та здійснення «цифрового стрибка» Україні необхідно слідувати прикладу ЄС, де уряди країн активно підтримують впровадження цифрових платформ для здійснення економічної діяльності, створюють усі умови для функціонування мережевої інфраструктури та розвитку людського потенціалу, а також постійно вдосконалюють національні інноваційні стратегії.

Отже, на сьогодні цифрова економіка в Україні є підґрунтям не лише для вдосконалення економіки, але й для ефективного функціонування державного управління та бізнесу. Інноваційний розвиток економіки має стати пріоритетним завданням для України, враховуючи світові тенденції у впровадженні цифрових технологій в економічну діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Штець, Т. (2019). Світовий досвід впровадження механізмів державного регулювання розвитку сектора цифрової економіки. Вчені записки Університету «КРОК», (1 (53), 84-89. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-84-89>
2. Корнєєва Ю. В. Роль держави у сприянні інвестиціям у розвиток цифрової економіки. Економіка прогнозування. 2018. № 1. 120-134 с
3. World Investment Report 2017: Investment and digital economy / UNCTAD.2017. URL: https://unctad.org/en/publicationslibrary/wier2017_en/pdf
4. Єганов В.В. Проблеми та перспективи впровадження системи електронного урядування в Україні [Електронний ресурс] / В.В.Єганов. // Державне будівництво. – 2012. – № 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_2_7.
5. Ватковська М. Упровадження електронного врядування як напрям модернізації державного управління в Україні [Електронний ресурс] / М.Ватковська. // Публічне адміністрування: теорія та практика, 2013, №2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_2_8.
6. Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України / (Г.Т. Карчева, Т.С. Смовженко, В.І. Міщенко та ін.) ; за заг. ред. д-ра екон. наук Г.Т. Карчевої. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. – 276 с
7. Войнаренко М. П. Мережеві інструменти капіталізації інформаційноінтелектуального потенціалу та інновацій / М. П. Войнаренко, Л. В. Скоробогата // Вісник Хмельницького національного університету. – Економічні науки. – 2015. – № 3. – Т. 3. – С. 18-24.
8. Веретюк С. М., Пілінський В. В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку. 2016. №2 (42). С. 51-58.
9. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі / С. В. Коляденко. // Економіка. Фінанси. Менеджмент. – 2016. – № 6. – С. 106–107.
10. The Concept of a “Digital Economy”.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://odec.org.uk/theconcept-of-a-digital-economy>.
11. Карчева Г.Т., Огородня Д.В., Опенько В.А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. Фінансовий простір. №3 (27). 2017. С.13-21.

12. Bukht R., Heeks R., Defining, Conceptualising and Measuring the Digital Economy. Manchester Centre for Development Informatics Working Paper 68. 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://diodeweb.files.wordpress.com/2017/08/diwkppr68-diode.pdf>
13. Вдовиченко, Ю. В. Цифрові технології як основа та рушійна сила розвитку сучасної глобальної економіки – [Електронний ресурс] / Ю. В. Вдовиченко. - С.79-82 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2018/17.pdf
14. Гудзь О. Є. Модернізація інформаційного забезпечення корпоративного управління на основі сучасних цифрових технологій / О. Є. Гудзь // Економіка. Менеджмент. Бізнес. - 2018. - № 3. - С. 4-12. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/есмебі_2018_3_3
15. Інформація з офіційного сайту Global Innovation Index – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2019-report>
16. Інформація із сайту The Global Economy – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.theglobaleconomy.com/Ukraine/GII_Index/
17. Піжук О.І. Цифрова трансформація економіки як основа формування її конкурентоспроможності. Східна Європа: економіка, бізнес та управління 2018. №6(17) с.79-83. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/17_2018/16.pdf
18. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. Ефективна економіка. 2018. № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf.
19. Бородин О.Д./ О.Д. Бородин. – К.:// International Scientific Journal // № 8, 2015. – 187с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу [file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD/Desktop/simp/mnj_2015_8_23%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD/Desktop/simp/mnj_2015_8_23%20(1).pdf)
20. Проект цифрової адженди України – 2020 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>
21. Концепція та План дій розвитку цифрової економіки в Україні до 2020 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dknii.gov.ua/content/shvaleno-koncepciyu-ta-plan-diy-rozvytku-cyfrovoyi-ekonomiky-v-ukrayini-do-2020-roku>.
22. Вінник О. Регулювання відносин у сфері цифрової економіки: проблеми термінології/ О. Вінник // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 11. - С. 163–165. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/11/35.pdf>

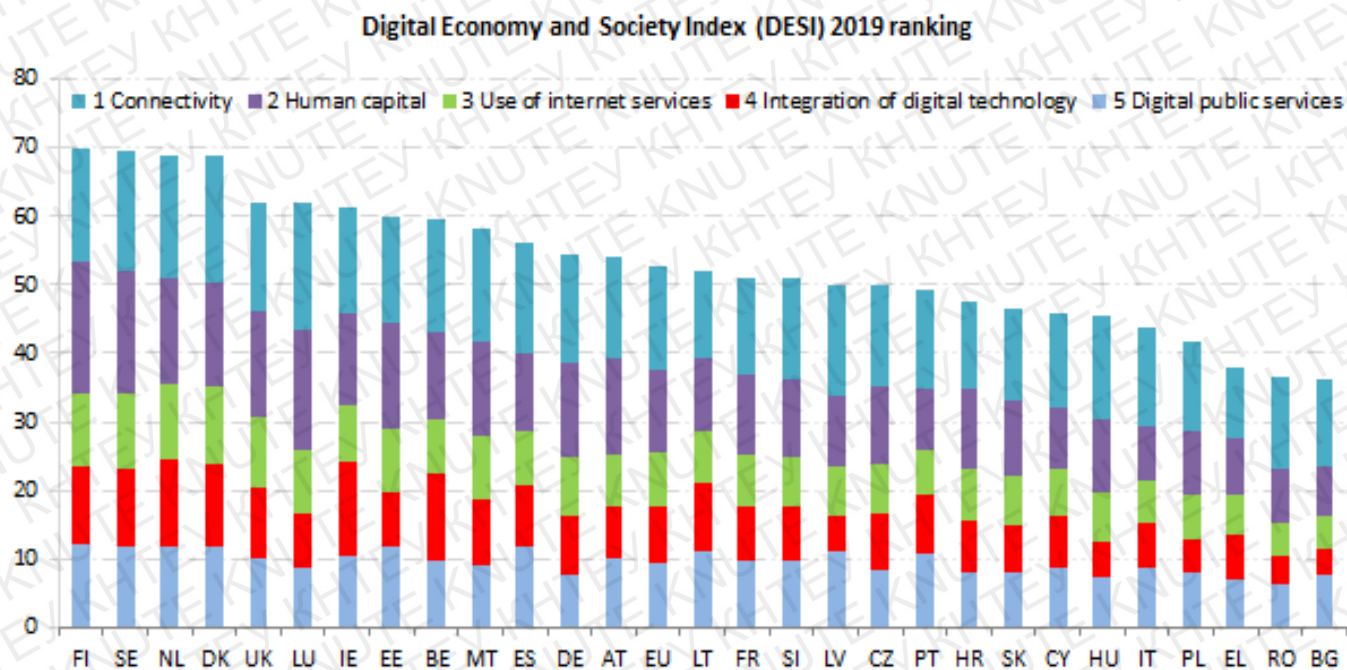
23. Дибя М. І., Гернего Ю. О. Діджиталізація економіки: світовий досвід та можливості розвитку в Україні. *Фінанси України*. 2018. № 7. С. 50–63
24. Крамської Д.Ю. Методи і форми державного регулювання інноваційних процесів. Д.Ю Крамської. *НТУ "ХПІ"*, 2017. 4, 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/33946/1/vestnik_KhPI_2017_46_Kramskoi_Metody_i_formy.pdf
25. Амоша О.І. Галузеві проблеми і пріоритети промислової політики України : наукова доповідь / О.І. Амоша, В.П. Вишневецький, Л.О. Збаразька, В.І. Ляшенко, А.І. Кабанов, Л.Л. Стариченко, Г.З. Шевцова, В.А. Нікіфорова, Р.М. Лепа, Р.В. Прокопенко, Д.Б. Соколовський, Д.Ю. Череватський, М.А. Кордюкова, Д.А. Сальков. – Донецьк : Ін-т економіки промисловості НАН України, 2009. – 42 с
26. Інформація з офіційного сайту Українського центру майбутнього – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-1>
27. Желюк, Т. Л. Аналіз використання фіскального інструментарію в становленні інноваційної економіки / Тетяна Леонтіївна Желюк // *Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 22. – № 1. – С. 117-124. – ISSN 1993-0259.*
28. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond. [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond/>
29. European Commission. The Digital Economy and Society Index [Електронний ресурс]. – URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>
30. Julius L.V. Information systems and their role in the activities of modern enterprises / Julius L.V., Emchuk L.V. // In the book: *Perspective economic and management issues collection of scientific articles. Scientific journal “Economics and finance”, “East West” Association For Advanced Studies and Higher Education. 2015. S. 130–134.*
31. Крамської Д. Ю. Методи і форми державного регулювання інноваційних процесів / Д. Ю. Крамської // *Вісник Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут” (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ “ХПІ”, 2017. – № 46 (1267). – С. 150-157. – Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/33946/1/vestnik_KhPI_2017_46_Kramskoi_Metody_i_formy.pdf*

- 32.Скіцько В. І. Індустрія 4.0 як промислове виробництво майбутнього. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 5. С. 33–40.
- 33.Лопушинський І. П. "Цифровізація" освіти в контексті розвитку інформаційного суспільства в Україні / І. П. Лопушинський // Педагогічний альманах. - 2018. - Вип. 37. - С. 46-55. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2018_37_9.
- 34.Digital Transformation Monitor. Key lesson from national industry 4.0. policy initiatives in Europe [Електронний ресурс]. – URL:https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/dem/monitor/sites/default/files/DTM_Policy%20initiative%20comparison%20v1.pdf
- 35.Nela Milošević et al. Digital economy in Europe: Evaluation of countries' performances Zb. rad. Ekon. fak. Rij. 2018 vol. 36 no.2.861-880[Електронний ресурс]. – URL:file:///C:/Users/User/Downloads/11_Milosevic_Dobrota_Barjaktarovic_2018_2.pdf
- 36.Bart van Ark, 2016. "The Productivity Paradox of the New Digital Economy," International Productivity Monitor, Centre for the Study of Living Standards, vol. 31, pages 3-18, Fall. [Електронний ресурс]. – URL:<http://www.datascienceassn.org/sites/default/files/Productivity%20Paradox%20of%20the%20New%20Digital%20Economy.pdf>
37. Інформація з офіційного сайту ROI Management Consulting - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.roi-international.com/management-consulting/competences/industrial-digitization-industry-40/digitization-maturity-levels/>
- 38.Олійник Д. І. Безпекові аспекти переходу суб'єктів господарювання до високотехнологічного економічного розвитку / Д. І. Олійник // Стратегічні пріоритети. - 2018. - № 2. - С. 89-100. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2018_2_12
- 39.Strategic innovation programme for sustainable production in Sweden – Produktion 2030 [Електронний ресурс]. – URL:<https://produktion2030.se/instrument/>
- 40.Digital Transformation Monitor. Germany: Industry 4.0. Електронний ресурс]. – URL: https://ec.europa.eu/growth/toolsdatabases/dem/monitor/sites/default/files/DTM_Industry%204.0.pdf
- 41.Загарій В. К., Ковальчук Т. Г., Синільник В. В. Пріоритетність розвитку цифрової економіки для України // Приазовський економічний вісник. 2019. Вип. 2 (13). С. 64–68. http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/2_13_uk/13.pdf

ДОДАТКИ

Додаток А

Індекс DESI за окремими країнами ЄС у 2019 році[29]

Додаток Б

Стратегічні та технологічні напрямки інноваційних національних програм країн Європи[34]

Країна	Стратегічні напрямки	Технологічні напрямки
Франція 	Розвиток	Транспорт, Інтернет-речей, штучний інтелект, великі дані, охорона здоров'я, smart-міста.
Німеччина 	Розвиток	Інтернет-речей, кібер-фізичні системи
Італія 	Розвиток і наукові дослідження	Загальний підхід
Іспанія 	Загальний підхід	Цифрові платформи, великі дані, колаборації, додатки
Нідерланди 	Розвиток	Загальний підхід
Швеція 	Розвиток	Загальний підхід
Великобританія 	Розвиток	Електроніка, аерокосмічна, автомобільна, хімічна, ядерна, фармакологічна галузі

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ

ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему:

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Студентки 4 курсу, 11 групи,
спеціальності 074 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Бойко Людмили
Володимирівни

(підпис студента)

Науковий керівник

науковий ступінь,
вчене звання

Сонько Юлія
Анатоліївна

(підпис керівника)

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

Головня Юлія
Ігорівна

(підпис гаранта)

Київ 2020

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, 2 додатків, списку використаних джерел (41 найменування). Основний зміст роботи викладено на 29 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 9 рисунків, 1 таблицю.

Метою роботи є розроблення та обґрунтування наукових поглядів щодо концептуальних основ та новітніх підходів до цифровізації економіки, визначення основних аспектів державного регулювання цифрової економіки в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких дослідницьких завдань:

- визначити основні проблеми цифрової економіки та напрями її вдосконалення;
- проаналізувати основні показники інноваційної діяльності України за попередні роки.
- визначити особливі риси державного регулювання інноваційного розвитку економіки України.
- проаналізувати досвід європейських країн у реалізації провідних механізмів розвитку цифрової економіки.
- дослідити перспективи впровадження зарубіжних інструментів впливу держави на інноваційний розвиток економіки України.

Об'єктом дослідження виступає процес цифровізації економіки як складової інноваційного розвитку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні основи інноваційного розвитку економіки.

Для вирішення визначених завдань, у процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: наукової абстракції – для розкриття змісту понять «цифрова економіка», «індустрія 4.0.», вивчення проблем формування об'єкта дослідження; логічний метод – для визначення основних напрямів розвитку цифрової економіки; кількісного та якісного

аналізу – для формування удосконалення напрямів роботи органів державної влади у сфері інноваційного розвитку економіки України.

У першому розділі розкрито сутнісні характеристики та основні складові цифрової економіки, а також сформульовано заходи держави, які сприятимуть інноваційному розвитку економіки. Досліджено особливості державного регулювання розвитку інноваційної економіки та проаналізовано основні показники інноваційної діяльності України за попередні роки, які підтверджують, що Україна має значний потенціал у сфері цифрової економіки.

У другому розділі здійснюється оцінювання досвіду європейських країн у реалізації провідних механізмів розвитку цифрової економіки та викладено пропозиції щодо удосконалення цифрової економіки в Україні.

Одержані результати можуть бути використані при удосконаленні механізмів інноваційного розвитку економіки України.

Анотація

У випускній кваліфікаційній роботі висвітлені основні аспекти державного регулювання інноваційного розвитку економіки, проаналізовано проблеми цифрової економіки України та основні показники інноваційної діяльності України, викладено пропозиції щодо удосконалення механізмів розвитку цифрової економіки України на основі досвіду європейських країн.

Ключові слова: цифрова економіка, інноваційний розвиток, цифровізація, індустрія 4.0.

The final qualification project is concerned with main aspects of state regulation of innovative economic development. It gives a detailed analysis of problems of digital economy and the main indicators of innovative activity in Ukraine. It is proposed ideas for improving the mechanisms of digital economy in Ukraine based on the experience of European countries.

Key words: digital economy, innovative development, digitalization, industry 4.0.

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

вул. Велика Житомирська, 9, м. Київ, 01601, тел./факс: (044) 278-83-90, тел. (044) 284-05-54,
278-82-906, E-mail: minregion@minregion.gov.ua, сайт: www.minregion.gov.ua, код згідно з
ЄДРПОУ 37471928

№ _____

на № _____

від _____

РЕЦЕНЗІЯ

на випускну кваліфікаційну роботу студентки 4 курсу 11 групи ФЕМП
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Київського національного торговельно-економічного університету

Бойко Людмили Володимирівни

на тему: «Державне регулювання інноваційного розвитку економіки
України»

Актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи полягає у необхідності дослідження цифрової економіки, адже економіка виступає ефективною основою розвитку системи державного управління, бізнесу, соціальної сфери і всього суспільства.

У роботі розглянуто проблеми інноваційного розвитку економіки в Україні та запропоновано створити унікальну модель розбудови цифрової економіки України, яка дасть їй змогу здійснити «цифровий стрибок», що позитивно вплине на соціально-економічний розвиток країни. Досліджено особливості державного регулювання розвитку інноваційної економіки та проаналізовано основні показники інноваційної діяльності України за попередні роки, які підтверджують, що Україна має значний потенціал у сфері цифрової економіки.

Бойко Л.В. розглянула досвід європейських країн у реалізації провідних механізмів розвитку цифрової економіки, зокрема Швеції та Німеччини, а також дослідила перспективи впровадження зарубіжних інструментів впливу держави на інноваційний розвиток економіки України.

При написанні дипломної роботи автор використовував різні методи дослідження та продемонстрував вміння аналізувати і систематизувати зібрану інформацію, а також робити самостійні висновки та пропозиції.

З огляду на вищевикладене, вважаю, що дипломна робота Бойко Л.В., яка надається на отримання академічного ступеня бакалавра, виконана на високому рівні, відповідає вимогам, що пред'являються до випускних робіт, і рекомендується до захисту. Дипломна робота може бути оцінена на «відмінно», а сам автор заслуговує присвоєння академічного ступеня «бакалавр».

Рецензент

**Т.в.о. генерального директора
Директорату просторового планування
територій та архітектури**

Марина ЛИТВИНЧУК

**т.в.о. начальника Управління (служби)
управління персоналом**

Микола ШТЕНДЕРА

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Байко Людмила Володимирівна

(ПІБ), повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з
використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній

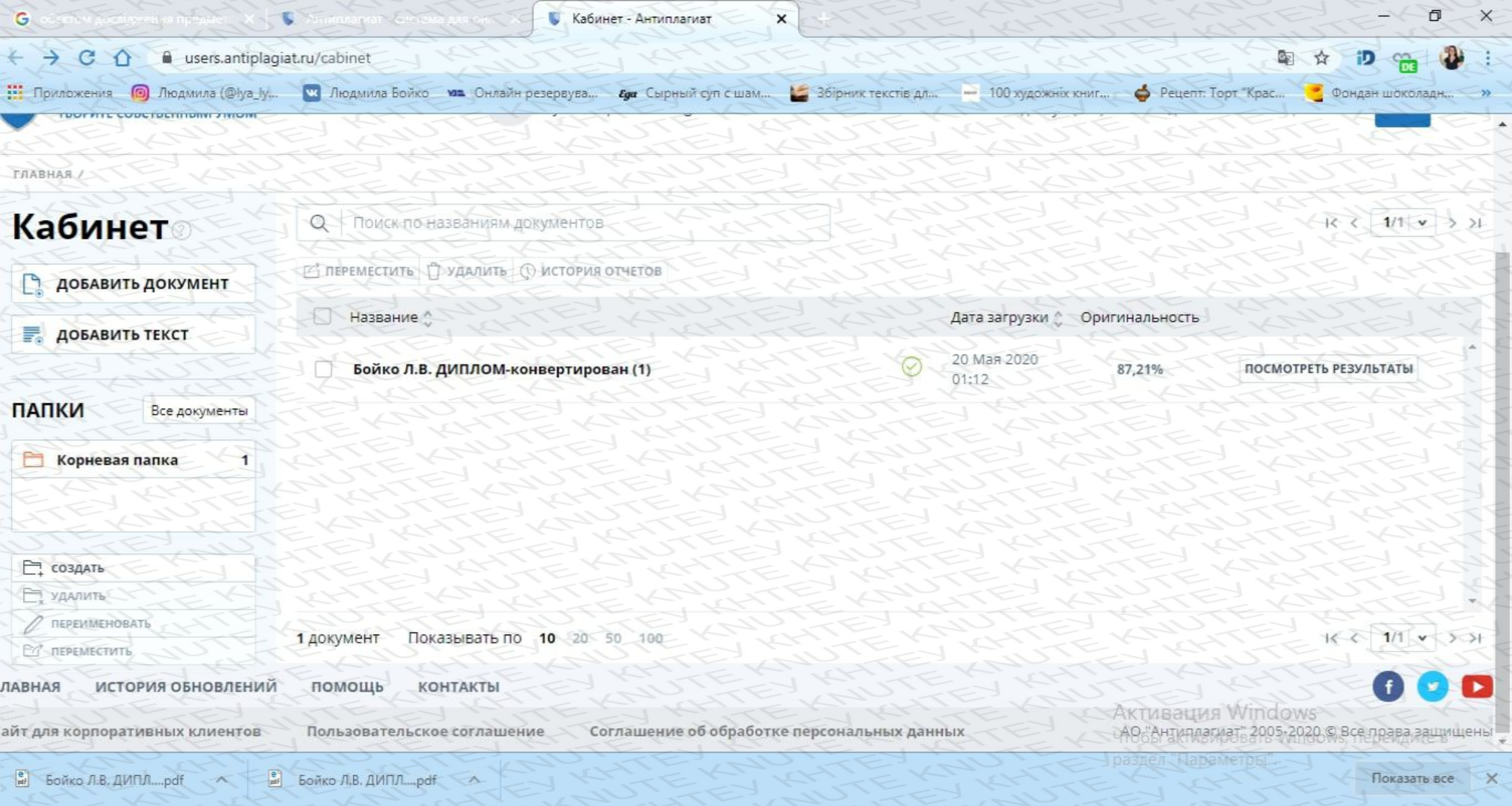
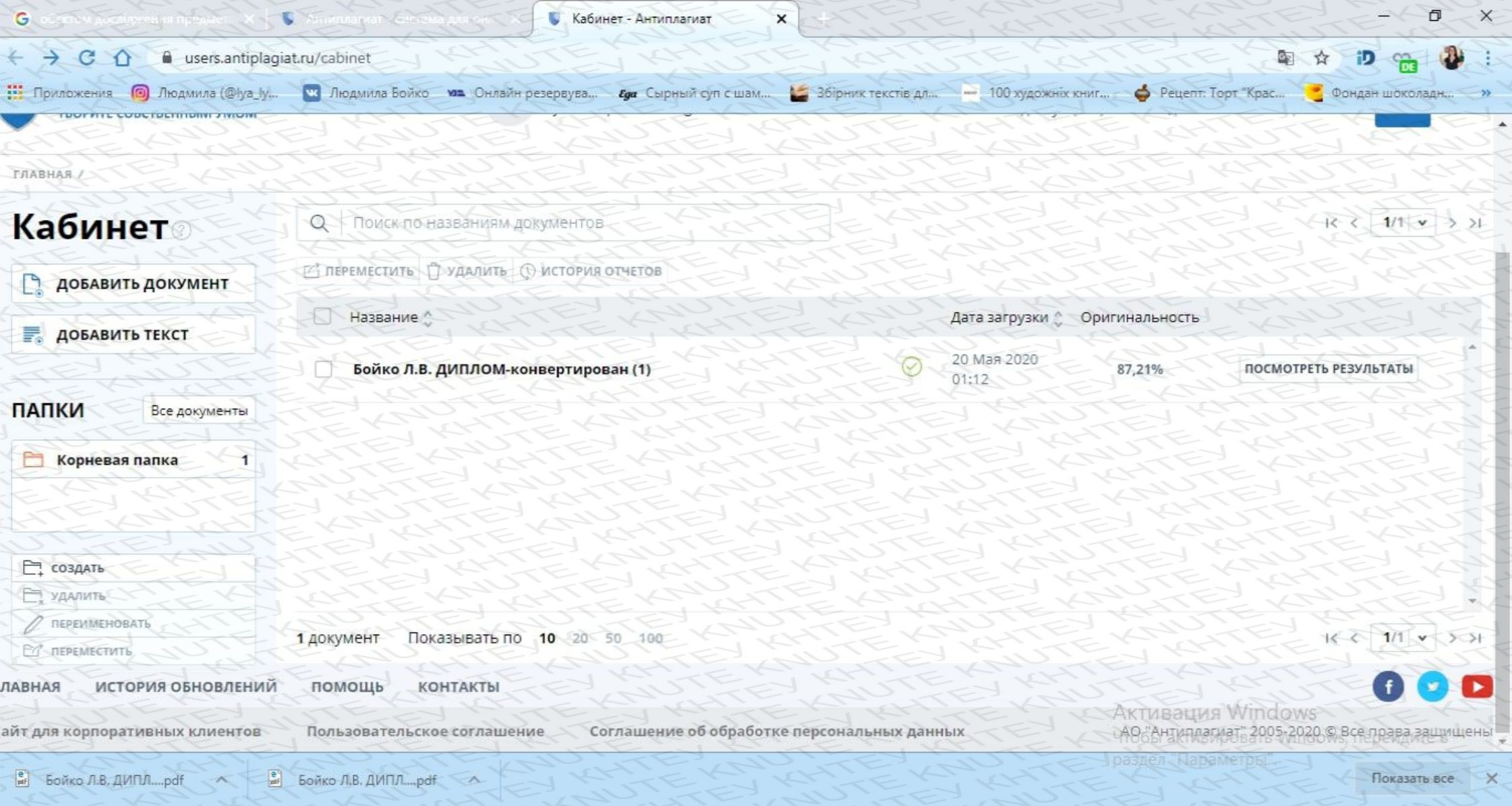
кваліфікаційній роботі на тему: «Державне регулювання інноваційного
розвитку економіки України» не міститься елементів академічного плагіату.

У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних
джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному
варіантах. Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

«09» червня 2020 року

 (підпис)

Antiplagius

Антиплагиат текстов

Antiplagius

Проверка текста 2020.05.20 13:56:11

Система
проверки

Antiplagius

100%

Уникальность
100%

Заемствований
0.00%

Номер отчета: 3601946

Тип документа: TXT, Б

Символов в тексте: 11153

Слов в тексте: 1560

Число предложений: 46

± Скачать отчет

Поделиться

Antiplagius

Проверка текста 2020.05.20 13:59:01

Система
проверки

Antiplagius

98%

Уникальность
98.23%

Заемствований
1.77%

Номер отчета: 3603973

Тип документа: TXT, Б

Символов в тексте: 8964

Слов в тексте: 159

Число предложений: 40

± Скачать отчет

Проверка текста 2020.05.20 14:00:40

Система
проверки

Antiplagius

100%

Уникальность
100%

Заемствований
0.00%

Номер отчета: 3604088

Тип документа: TXT, Б

Символов в тексте: 8138

Слов в тексте: 150

Число предложений: 32

± Скачать отчет

Поделиться

Отчет #3602022

Antiplagius

Проверка текста 2020.05.20 14:02:43

Система
проверки

Antiplagius

100%

Уникальность
100%

Заемствований
0.00%

Номер отчета: 3602022